

1. Modul. Quiz. 'Filmen historieviden'

1. Hvem var Kleopatra?
 - a. Kleopatra var gift med romeren Julius Cæsar
 - b. Kleopatra var dronning af Ægypten
 - c. Kleopatra var den græske skønhedsgudinde
2. Hvem var Absalon?
 - a. Absalon var biskop over Roskilde og senere også Lund b.
 - b. Absalon var Valdemars den Stores vigtigste krigsherre
 - c. Absalon var den første danske historieskriver
3. . Hvem var Saxo?
 - a. Saxo var den første danske ærkebiskop i Lund
 - b. Saxo var en dansk herremand, der lå i krig med Valdemar
 - c. Saxo skrev en stor Danmarkshistorie på latin
4. Hvilke årstal passer til den historiske periode 'renæssance'
 - a. 753 f.Kr - 476 e.Kr.
 - b. 1945 – 1989
 - c. 1380 -1648
5. Hvad blev Marco Polo berømt for
 - a. Marco Polo opfandt spaghetti
 - b. Marco Polo foretog en lang rejse til Kina Højmiddeladeren
 - c. Marco Polo skrev en bog om, hvordan en fyrste skulle regere
6. Hvem opdagede Amerika?
 - a. Amerigo Vespucci opdagede og lagde navn til kontinenterne
 - b. Vasco da Gama fandt søvejen til Amerika
 - c. Christoffer Colombus opdagede Amerika
7. Reformationen blev igangsat af den kristne munk Luther. Men hvornår begyndte reformationen?
 - a. År 1517
 - b. År 1801
 - c. År 793
8. Hvem var Napoleon?
 - a. Napoleon var fransk general, diktator og kejser
 - b. Napoleon var en fransk konditor, som en kage er opkaldt efter
 - c. Napoleon var den sidste franske konge før revolutionen
9. Hvornår blev Danmark samlet til Danmark?

- a. Danmark blev samlet, da Kong Dan (af Lejre) samlede riget
 - b. Danmark blev samlet under Gorm den Gamle af Jelling
 - c. Danmark blev samlet af Harald Blåtand af Jelling
10. 'Oplysningstiden' kaldes den periode, hvor videnskaberne for alvor begyndte at opstå, hvor krav om borgeres dannelse etableres og hvor idealer som frihed, lighed og broderskab defineres. Men hvornår var det 'Oplysningstid'?
- a. Oplysningstiden var samtidig med renæssancen
 - b. 1700-tallet omtales også som "Oplysningstiden"
 - c. Oplysningstiden foregik kun i Storbritannien i perioden 1870-1945
11. Hvornår fik Danmark sin første Grundlov?
- a. Danmark fik sin første grundlov ved enevældens indførelse
 - b. Danmark fik sin første grundlov i 1915
 - c. Danmark fik sin første grundlov i 1849
12. Hvornår blev Danmark medlem af EF/EU?
- a. Danmark blev medlem af EF/EU ved Romtraktaten i 1957
 - b. Danmark blev medlem i EF/EU i 1973
 - c. Danmark blev medlem af EF/EU ved Maastricht-traktaten i 1992
13. Hvornår fik kvinder stemmeret i Danmark
- a. Kvinder fik stemmeret ved grundlovsændringen i 1915
 - b. Kvinder fik stemmeret ved grundlovsændringen i 1953
 - c. Kvinder fik stemmeret ved grundlovsændringen i 1866
14. Muhammedkrisen startede i Danmark i 2005 og fik verdenshistoriske konsekvenser. Men hvorfor opstod denne muhammedkrise?
- a. Fordi den danske statsminister havde utalt sig kritisk om fundamentalistisk islam.
 - b. Fordi danske forældre krævede, at der skulle serveres svinekød i danske institutioner.
 - c. Fordi danske karikaturtegnere havde tegnet 12 tegninger af Muhammed, og ifølge den religiøse tekst koranen, må man ikke tegne Muhammed.
15. Hvad er NATO?
- a. NATO er EU's miljøorganisation
 - b. NATO er en FN-organisation, der tager sig af sundhed
 - c. NATO er en nordatlantisk forsvarsalliance
16. Hvad er FN?
- a. FN er en europæiske forsvarsalliance
 - b. FN er en international sammenslutning af verdens nationer

c. FN er en internationale miljøorganisation

17. Hvad er/var Holocaust?

a. Holocaust var romernes mord på jøderne i Palæstina

b. Holocaust var de kristnes mord på muslimer under Korstogstiden

c. Holocaust var det nazistiske folkemord på de europæiske jøder

18. En kendt dansk modstandsgruppe, der bekæmpede den tyske besættelsesmagt under 2. verdenskrig hed:

a. Hvidsten-gruppen

b. Blåtandsgruppen

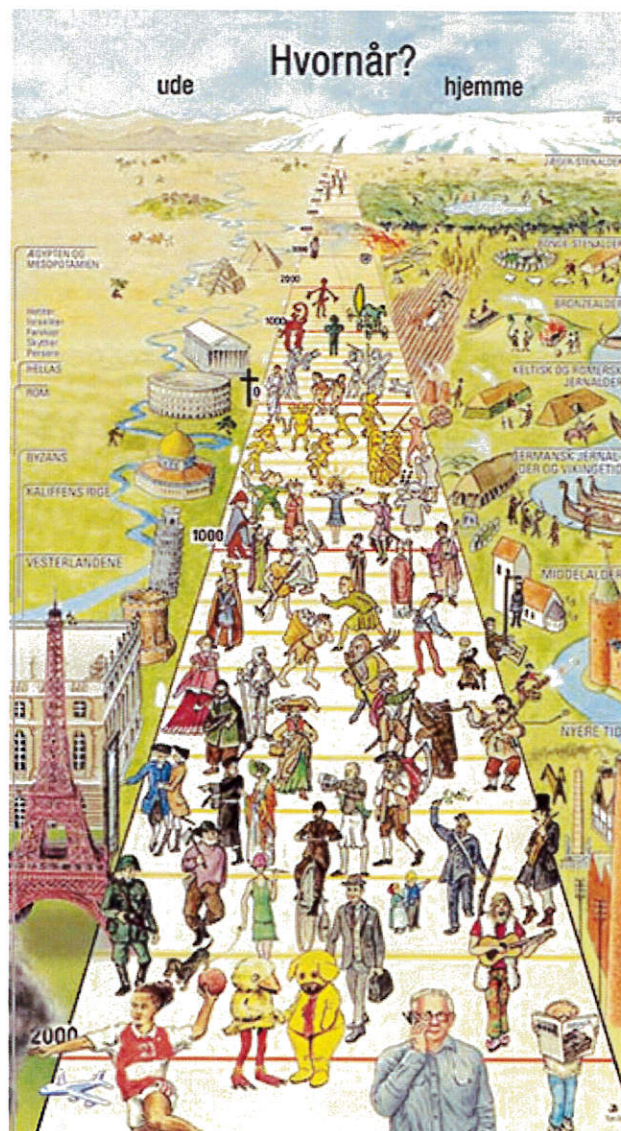
c. Christian d. 7.'s front

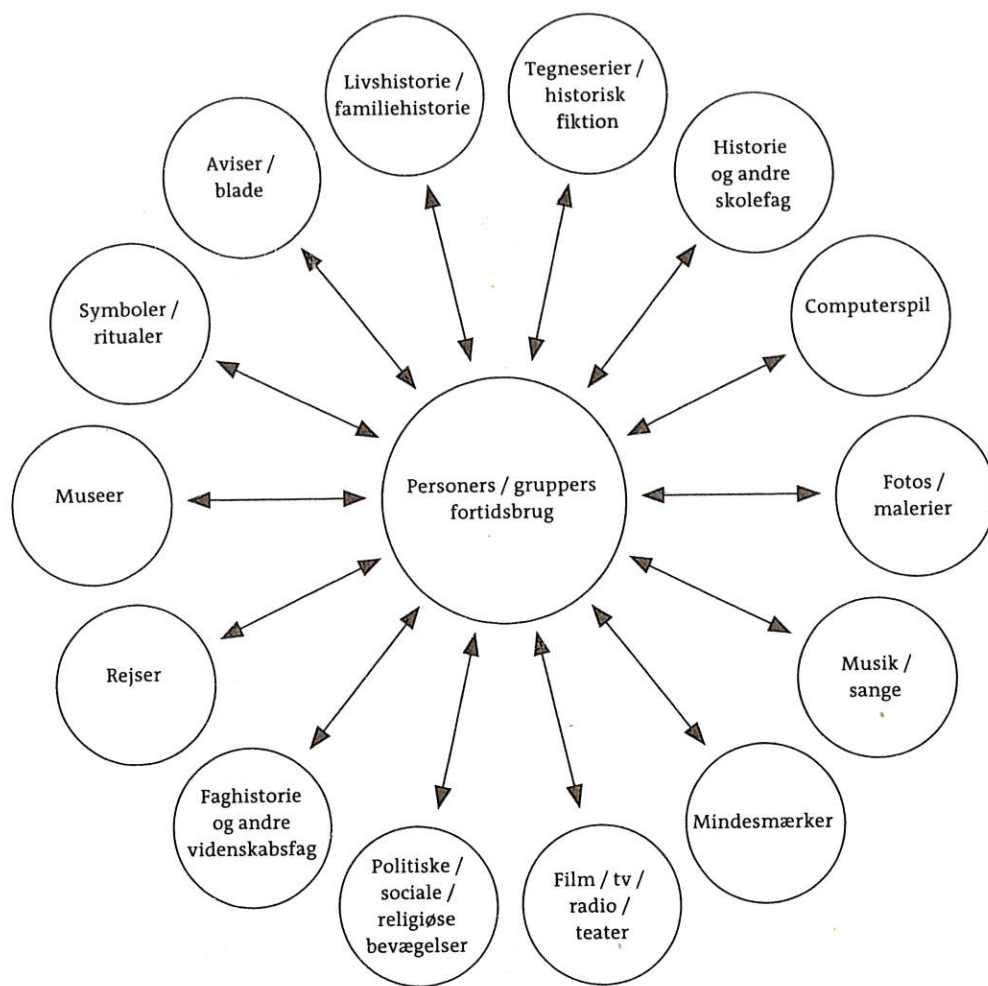
19. Den historiske periode du lever under kaldes:

a. Den kolde krig

b. Guldalderen

c. Det postmoderne eller det senmoderne

Historiebevidsthedens dannelses- og brugssteder.

Model fra:

Hvad er historie

Bernard Eric Jensen

© Akademisk Forlag

– et forlag under Lindhardt & Ringhof, et selskab i Egmont

1. udgave, 1. oplag, 2010

Ahmad Ibn-Fadhlan: Var en arabisk købmand og diplomat, som mødte vikingerne (kaldet "rus"), under en rejse til Rus-land. Fadhlans beskriver blandt andet en vikingebegravelse, som fandt sted ved floden Volga i år 922 e.Kr. Dette er en af de klassiske kilder til vikingetiden og en af de eneste øjenvidneberetninger omhandlende et før-kristent nordisk begravelsesritual. Ibn-Fadhlans beretning stemmer på flere punkter overens med de arkæologiske fund, men beretningen er skrevet med et muslimsk publikum for øje. Nogle af beskrivelserne af paradiset ligger eksempelvis tæt op af lignende beskrivelser i Koranen (eksempelvis Koranens Sura 56).

ELEVOPGAVE

1. Udfyld nedenstående 'kildekritiske basisboks' ud fra kilden "En vikingebegravelse" af Ibn-Fadhlan:

Hvem meddeler hvad og hvordan til hvem i hvilken situation?

Hvem	Hvad	Hvordan	Hvem (modtager)	Hvilken

2. Forklar hvorfor Fadhlans kilde er en primær kilde.

3. Forklar hvorfor Fadhlans kilde er en førstehåndskilde.

4. Vurder: Hvis vi vil benytte Fadhlans kilde til at danne os en opfattelse af vikingerne, hvilke fejlmuligheder er der så?: Måske kan følgende spørgsmål være en hjælp i din vurdering

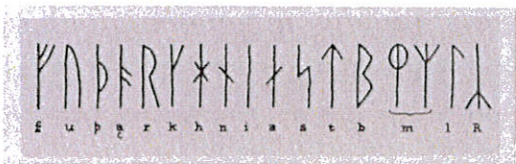
- Kan Fadhlans personligt have set alt det, han beretter om (altså; er alt i kilden udtryk for en 'øjenvidneskildring')? Ja eller nej – giv eksempler ud fra kilden.

- Hvordan talte og kommunikerede Fadhlans egentlig med rus/vikingerne?

- Prøv at sætte streg under adjektiver (tillægsord) i kilden, og overvej derefter om adjektiverne er neutrale, positive eller negative.

- Er der en tendens i kilden? Hvis ja, hvilken? Hvis nej – uddyb.

”De er nødt til at vaske deres ansigter og hoveder hver dag i vand, som er så skident og urent, som det er muligt. Det foregår sådan: Pigen kommer hver morgen og har et fad vand med. Dette rækker hun til sin herre og så vasker han sine hænder, ansigt og hår deri, han både vasker det og kæmmer det i karret. Derpå snyder han næsen og spytter i det. Der bliver ikke noget skidt tilbage, som han ikke får med i vandet. Når han så er færdig med hvad der er nødvendigt, bærer pigen karret til sidemanden, og han gør det samme som kammeraten. Hun holder lader karret gå rundt til alle, som er i huset, idet hver af dem snyder næsen, spytter og vasker sit ansigt og hår deri.”

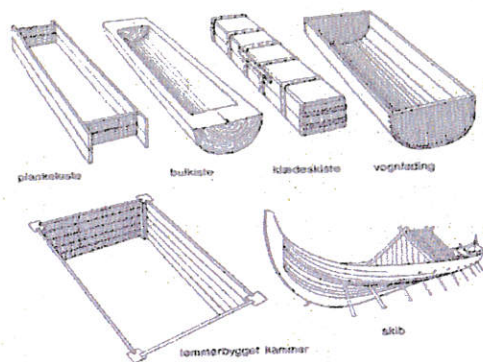
Runer: Den yngre Futhark

”Når en af deres høvdinge dør, siger hans slægtninge til slaverinderne og tjenestefolkene: ”Hvem vil dø sammen med ham?”. Så svarer en af dem: ”Det vil jeg”. Når en siger dette påhviler det denne at fuldfører det, og beslutningen står ikke til at ændre. Ville denne ændre beslutning, blev det ikke tilladt. Da nu denne mand, som jeg har omtalt ovenfor, døde, spurgte

de hans slaverinder: "hvem dør sammen med ham?". En af dem svarede. "Det gør jeg". Man satte to piger til at passe på hende...

Da dagen oprandt, hvor slavinden skulle brændes, indfandt jeg mig ved floden, hvor skibet var gjort klar, idet det allerede var trukket på land og anbragt på fire blokke af birk og andet træ... Man trak det så videre op, til det stod på disse. De begyndte at gå frem og tilbage og fremsige ord, jeg ikke forstod, medens den afdøde stadig var i graven... Så kom en gammel kone, der blev kaldt 'Dødens Engel', og bredte de nævnte klæder ud. Det er hende, der varetager syningen af ligklæderne og forberedelserne, og det er hende, der dræber slavinderne. Jeg så, hun var en gammel kone, svær og med et uhyggeligt udseende. Da de kom til hans grav, fjernede de jorden fra træværket, dernæst træværket og tog ham frem. Han var iført den klædedragt, han var død i. Jeg så, han var blevet sort på grund af kulden i landet. De havde anbragt alkoholisk drik, frugt og et strengeinstrument i hans grav. De tog det hele ud... og bar ham ind i teltet på skibet. Her satte de ham på tæppet, støttede ham med hovedpuder, bragte alkoholisk drik, frugter og basilikum, ligesom de også bragte brød, kød og løg, som blev lagt foran ham. Så bragte de en hund, skar den i to dele og lagde dem i skibet. Så bragte de alle hans våben og stillede dem ved hans side. Derpå tog de to heste, drev dem frem til de svedte, hvorpå de huggede dem ihjel med et sværd og lagde kødet i skibet. Dernæst tog de to køer, huggede også dem ihjel og lagde dem ned i skibet. Tjenestepigen, der ønskede at dø, gik rundt til hvert telt i lejren. Hvert enkelt teltejer havde samleje med hende og sagde til hende: "Sig til din herre: Dette gjorde jeg af kærlighed til dig".

Det var en fredag aften ved tiden for aftenbønnen, de gik med slavinden hen til en tingest, de havde lavet ligesom en dørkarm. Hun placerede sine fødder på mændenes hænder og så ned over denne dørkarm og sagde nogle ord. Derpå satte de hende ned, så hævede de hende op anden gang, og hun gjorde det samme. De satte hende atter ned, hævede hende op tredje gang, og hun gjorde det samme endnu engang... Jeg spurgte tolken om, hvad hun havde gjort og han forklarede: "Den første gang de løftede hende op, sagde hun: 'jeg ser min far og mor'. Den anden gang 'Jeg ser alle mine døde slægtninge'. Og så sagde hun den tredje gang: 'Jeg ser min herre side i paradiset, der er smukt og grønt. Sammen med ham er andre mænd og ynglinge, og han kalder på mig, så før mig til ham'.

Forskellige begravelsesskikke fra vikingetiden.

De førte hende hen til skibet og hun afførte sig to armringe og gav dem til den gamle kvinde, der blev kaldt 'Dødens Engel'... Så løftede de hende op i skibet... Hun tog det (et bæger alkoholisk drik red.) og sang længe, medens den gamle kone opmuntrede hende til at drikke af bægeret og træde ind i telte, hvor hendes herre var. Jeg bemærkede, at hun blev forvirret; hun ønskede at gå ind i teltet, men gik mellem det og skibet. Den gamle kone tog hende ved hovedet og førte hende ind i teltet. Den gamle kone gik med hende. Mændene begyndte at slå på skjoldene med træstave for at overdøve hendes skrig, så de andre slavinder ikke skulle blive bange, så de ikke ville søge døden med deres herre. Så trådte sekst mænd ind i teltet og havde samleje med hende. Derpå lagde de hende ned ved siden af hendes døde herre. To mænd greb hendes fødder, to hendes hænder og den gamle kone, der blev kaldt 'Dødens Engel', lagde et reb om hendes hals og gav det til de to sidste mænd, så de kunne trække i det. Hun selv trådte nærmere og tog en bredbladet dolk og jog den ind og ud mellem hendes ribben, medens de to mænd strammede rebet til hun døde. Derpå tog den afdødes slægtning et stykke brænde og antændte det... indtil han havde antændt det brænde de havde lagt tilrette under skibet. Alt dette skete, efter at de havde lagt den dræbte slavinde ved siden af hendes herre. Derefter nærmede folk sig med brændestykker, som allerede var antændt og kastede dem på bålet. Ilden fængede i brændestykkerne, så i skibet, dernæst i teltet såvel som i manden, slavinden og alt det andet, der var i det. En voldsom vind blæste...

Der gik faktisk næppe en time, før skibet, brændet, slavinden og den døde mand var blevet til aske. Så byggede de på stedet, hvor skibet, der var trukket op af floden, havde været, noget, der mindende om en rund høj, rejste i dens midte en stolpe af birketræ og skrev derpå mandens navn og Rus-kongens navn. Derefter gik de bort." Fra Aase Koefoed og Morten Warmind: *Old var årle*. Gjellerup og Gad København 1989. s. 55.

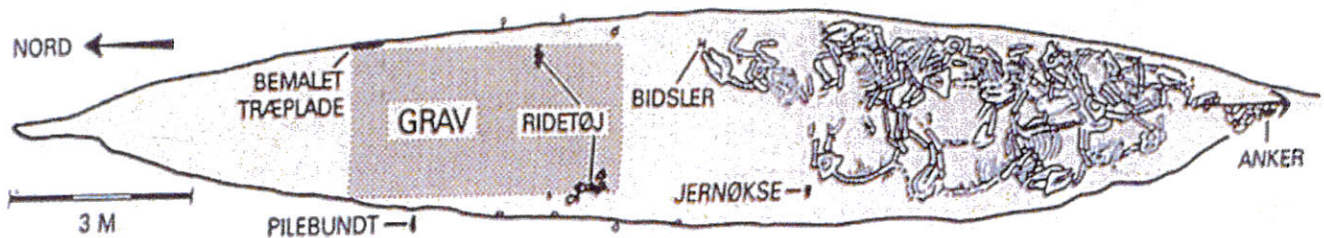
Rekonstrueret vikingeskib, Roskilde fjord. (Fra www.skjoldungelandet.dk)

ELEVOPGAVE

Arbejd nu med billedkilden og besvar:

Kan ovenstående **'kildekritiske basisboks'** benyttes på billedkilden? Hvorfor/hvorfor ikke?

Og hvis ja, hvad fortæller svarerne så om billedkilden? I må gerne bruge nettet til, at finde ud af mere om Ladbyskibet/jeres billede.

Skibsskibet fra Ladby. Graven er fra 900-tallet og er sandsynligvis en rigmands- eller kongegrav. Skibet var 20 meter langt, ankeret var trukket op, og alt var gjort sejlklart. Skibet blev placeret opretstående, og man dækkede graven med jord til op over masten. Bagerst i skibet havde man bygget et teltformet kammer. Her blev kongen lagt, mens man i skibets forende lagde 11 heste samt 4 hunde. Skibsskibet er desværre blevet plyndret og liget er forsvundet. Dog har arkæologerne fundet en række våben, noget service og en masse rideudstyr. Fra: Jørgen Jensen: *Danmarks Oldtid* bd. 4. Gyldendal. KBH 2006. s. 363.

Aftægtskontrakt af 1898

Tofttegården, en mellemstor gård i Bjerring landsby mellem Viborg og Randers, overgik først fra fæstegård til selveje i 1855. Den første ejer betalte godsejeren 5000 rigsdaler for gården. Da enken efter den første ejer i 1898 "sælger" gården til sin søn, er der ikke tale om et egentlig salg. Hun overlader/sælger gården til sin søn på betingelser. Disse betingelser er nedfældet i en såkaldt aftægtskontrakt, som er betegnelsen for en aftale, hvor den nye ejer forpligter sig til at underholde (d.v.s. sørge for) den tidligere ejer og/eller hans ægtefælle så længe, han/de lever. Sådanne aftaler var meget udbredte. Det aftalte underhold blev oftest fastsat som nærmere bestemte ydelser: bolig og naturalier som fødevarer og brænde samt tidspunktet for levering. Aftalen kunne indebære opførelsen af en ny aftægtsbolig til den tidligere ejer. Aftægtskontrakter var almindelige i Danmark fra omkring år 1600 for selvejerbønder og fæstebønder til begyndelsen af 1900-tallet. Aftægtskontrakten blev oftest tinglyst på ejendommen og var altså ingen formalitet. Så prisen på gården var den aftægtsyldelse, som den tidligere ejer havde krav på. I dette tilfælde kom den nye ejer Mikkelt Christensen til at hænge på aftægtsydelserne i 25 år, da hans mor Kirsten Marie Christensdatter først døde i 1923.

Aftægtskontrakten er et dokument, der skal overholdes. På den måde er det et levn fra sin tid. Men udover de objektive konstatérbare facts, som fremgår af dokumentet, indeholder det også en lang række berettende elementer, som fortæller historie om en naturalieøkonomi i et førindustrielt samfund, ligesom det indirekte fortæller en historie om, at det var vigtigt at have styr på sine rettigheder, når man "gik på aftægt".

Idet underskrevne Kirsten Marie Christensdatter, enke efter gaardejer Mikkel Christensen af Bjerring ved skøde af dags dato har overdraget til medunderskrevne min søn Enst Christian Mikkelsen sammesteds, den mig tilhørende ejendom matr. nr 13 a m.fl. af Bjerring by og sogn, har jeg, som en del af vederlaget derfor forbeholdt mig for min levetid følgende aftægt og underhold af det solgte, nemlig:

1. Jeg forbeholder mig for min levetid udelukkende brug og afbenyttelse af det af mig på matr. 29 d af Bjerring opførte hus og udstukne have, og det påhviler gaardens ejer at vedligeholde huset forsvareligt i enhver henseende såvel indvendigt som udvendigt uden nogen udgift for mig, lige som han årligt skal lade haven påføre den fornødne gødning, som jeg forlanger.

Nårsomhelst jeg måtte ønske og

forlange det, skal gaardens ejer være forpligtet til at lade det jordstykke af toftelodden matr 29 d, der ligger vesten og norden for huset, foruden den grund der hører til huset, og den øst for huset liggende have fraskille de øvrige jorder, og derefter overdrage mig, eller hvem jeg overdrager rettighederne til, uforhæftet skøde på det ovenmeldte jordstykke og hus med grund og have uden nogen købesum, og gaardens ejer betaler omkostningerne såvel ved udstykningen som ved skjødets udstedelse, omkostning og tinglysning.

Ved indflytningen i aftægtsboligen er jeg berettiget til at medtage som min ejendom af det køberen med gaarden overleverede indbo, hvad jeg finder at have brug for til møbelering af aftægtsboligen og til min husholdnings førsel - alt efter mit eget valg.

2. Til min underholdning leverer gaardens ejer mig årligt i min aftægtsbolig følgende naturaliepræstationer, nemlig: 4 tdr rug, 2 tdr. byg, 1 tdr malt, 1 skæppe boghvedegryn og 1 skæppe byggryn, alt med halvdelen for 1. april og 1. oktbr. 2 tdr kartofler om efteråret i rette optagningstid. Den 1. dec. en gris, der i slagtet tilstand skal veje mindst 10 lispund. 32 pund tør og god ost hver 1. oktbr. 52 pund smør med 1 pund hver lørdag. 4 snese æg med 1 snes den første dag i hvert kvartal, 8 pund uld hver 1. juli, 8 pund hør hver 1. marts. Hver 1. november leveres mig til klipning og slagtning et godt faar og et godt lam. I tiden fra 1. maj til 1. nov. leveres mig daglig 4 potter nymalket

mælk og i den øvrige del af året 2 potter.

Til brændsel leveres mig årligt 10.000 stk tørv af almindelig størrelse, der i rette bjergetid, i tør og god tilstand, hjemføres og indsættes i min aftægtsbolig eller sættes i stak ved samme efter min anvisning. Til samme tid leveres mig derhos en favn bøge-klov eller knippel, som gaardens ejer skal lade save og hugge til kakkelovnsbrænde og ligeledes indsætte i huset.

De betingede præstationer leveres mig stedse forud for den fastsatte tid og i gode og sunde varer og i godt mål og god vægt. Sker dette ikke, så er jeg berettiget til for aftægtsyderens regning at anskaffe de manglende eller bedre varer.

3. Der forbeholdes uhindret vej og færdsel til og fra aftægtsboligen for mig samt besøgende, samt ret for mig til at færdes overalt på gaardens grund og dens jorder, der ikke er tilsåede.

Endvidere har jeg ret til medafbenyttelse af gaardens brønd eller vandsted.

4. Gaardens ejer skal, når det forlanges, på dertil befundne tider lade bage, brygge og vaske for mig, dagligt lade mig tilbringe fornødent, friskt vand og iøvrigt ved alle lejligheder i det daglige liv, særlig i tilfælde af sygdom eller svagelighed yde mig fornøden hjælp, pleje og omsorg.

Dersom jeg måtte ønske at antage en pige til min udelukkende opvartning og pleje, er gaardens ejer forpligtet til at betale hende den løn, jeg tilsiger hende efter almindelige forfald, samt yde

hende forsvarlig kost. I sygdomstilfælde skal gaardens ejer til enhver tid, det forlanges, lade hente og hjemkjøre præst og læge til mig og besørge medicinen afhentet samt betale sygehonorar og medicin.

5. Dersom jeg måtte have i sinde at fraflytte aftægtsboligen og tage bopæl andetsteds, bortfalder ydelsen af mælk og ildebrændsel samt forpligtelser til punkt 4. i stedet for hvilke præstationer og forpligtelser, der årlig betales mig 120 kr med halvdelen 1. maj og 1. nov.

De øvrige præstationer betales mig derimod på det sted, jeg bestemmer, inden for en afstand af 2 mil fra gaarden til forfaldne tider, dog at i dette tilfælde smørret leveres mig den 1. dag i hvert kvartal, hver gang med en fjerdedel. Aftægtsboligen skal til enhver tid stå rede til, at jeg kan indflytte i den, og når jeg således igen indflytter, nyder jeg den aftægt, som foran bestemt.

6. Ved min dødelige afgang skal gaardens ejer besørge og bekoste min hæderlige og agtværdige begravelse efter egnens skik og brug.

Undertegnede Ernst Christian Mikkelsen forpligter herved mig og efterkommende ejere til at opfylde denne kontrakt i enhver henseende, og indestår jeg herved til sikkerhed for aftægten 1. prioritets panteret i den mig efter skøde af dags dato tilhørende ejendom af Bjerring by og sogn

ELEVOPGAVE

1. Udfyld nedenstående 'kildekritiske basisboks' ud fra kilden "Aftægtskontrakt af 1898":

Hvem meddeler hvad og hvordan til hvem i hvilken situation?				
Hvem	Hvad	Hvordan	Hvem (modtager)	Hvilken

2. Forklar hvorfor Aftægtskontrakten er en primær kilde.

3. Forklar hvorfor Aftægtskontrakten er et levn – og hvilke objektive konklusioner, den kan give anledning til.

4. Find de berettende elementer som dette levn/dokument indirekte indeholder mange eksempler på.

5. Vurdér hvilke oplysninger vi får via Aftægtskontrakten om det danske bondesamfund.

6. Find eksempler på, hvordan man via Aftægtskontrakten kan drage nogle konklusioner ex silencio – ud af tavsheden – altså ud af det der ikke står der, eller måske faktisk står "mellem linjerne"

7. *Bonus spørgsmål:* (jeres lærer bestemmer om I skal arbejde med dette) I forhold til <http://www.tilstarkiv.dk/tilst200aar/gaardhist/aftgtskontrakt.htm> hvor repræsentativ vurderer du så, at Aftægtskontrakt af 1898 er for sin samtid?

Kilde fra
Nielsen: "Korstag
& jihad". Systime.
Århus 2005. S. 51-
52.

Korsriddernes erobring af Jerusalem i 1099

Erobringen af korsfarernes endelige mål er beskrevet i Gesta Francorum af den anonyme skribent (se s. 49):

(Forfatteren skildrer, hvordan korsfarerhæren har problemer med at finde frem til en måde at erobre Jerusalem på. Til sidst bygger store angrebstårne, som giver korsfarerne muligheder for at komme op på Jerusalems mure og herfra starte selve indtagelsen.)

"Vore anførere gav derefter ordre til, at man skulle angribe byen med belejringsmaskiner, så at vi kunne trænge ind deri for at tilbede Vor Frelsers grav. De lod lave to belejringstårne af træ og forskellige belejringsinstrumenter. Hertug Godtfred lod opføre et tårn, der var forsynet med forskellige maskiner, og grev Raymond gjorde det samme. De lod træ skaffe langvejs fra. Da saracenerne så vore folk opføre disse maskiner, befæstede de med stor dygtighed byen yderligere og forstærkede bymurens tårne i løbet af natten.

Da vore anførere havde fået klarhed over, hvilken side af byen der var den svageste, lod de natten mellem lørdag og søndag (9-10. juli) vore maskiner og et belejringstårn transportere derhen. Det var på østsiden. De stillede dem op ved dag gry, og derpå gjorde de tårnene rede og bemandede dem i løbet af søndag, mandag og tirsdag. Samtidig lod greven af Saint-Gilles sit tårn udbedre på sydsiden af byen. På dette tidspunkt led vi så voldsomt af tørst, at ingen kunne få tilstrækkeligt med vand til at slukke sin tørst, om han så betalte en denier for det.

Onsdag og torsdag angreb vi byen heftigt fra alle sider, både dag og nat, men før end vi gik til angreb beordrede bisperne og præsterne ved deres prædikener og formaninger, at man til Guds ære skulle foranstalte en procession rundt om Jerusalem, og at man skulle ledsage den med bønner, almisser og faste.

Om fredagen gik vi ved det allertidligste mor-

↓
røvede guld, sølv, heste og muldyr, og de plyndrede husene, som var fulde af rigdomme.

Derefter gik vore folk, opfyldt af lykke og grædende af glæde hen for at tilbede Vor Frelser Jesu grav, og de underkastede sig ham som slaver. Den følgende morgen steg de op på templets tag og angreb saracenerne, både mænd og kvinder, og de huggede deres hoveder af med dragne sværd. Nogle af saracenerne styrtede sig selv på hovedet ned fra templet. Da Tancred så dette, blev han meget vred.

Derpå holdt vore anførere krigsråd og udstedte befaling om, at enhver skulle give almisser og

gengry til angreb på byen uden at kunne tilføje den nogen skade. Vi var ganske bestyrkede og nærrede stor angst. Men da den time nærmede sig, på hvilken Vor Herre Jesus Kristus nedlod sig til at lide for os på korset, da kæmpede de af vore riddere, som var posteret på stormtårnet, med stor heftighed, og blandt dem var hertug Godtfred og hans bror grev Eustace. I dette øjeblik forcerede en af vore riddere ved navn Lietaud bymuren. Så snart han var kommet op på muren, flygtede alle byens forsvarere bort fra murene tværs gennem byen, og vore folk forfulgte dem og drev dem af sted, alt mens de dræbte dem og huggede dem ned, lige indtil de kom til Salomons tempel, hvor der var et sådant blodbad, at vore folk vadede i blod til anklerne.

Men grev Raymond førte fra sydsiden sin hær og sit belejringstårn helt frem til muren. Mellem tårnet og muren var der imidlertid en dyb grav, og han lod ved råb bekendtgøre, at hver den, som ville bære tre sten hen til graven, ville få en denier. Det tog tre dage og tre nætter at fylde den op. Da graven endelig var blevet fyldt op, blev belejringstårnet ført hen til muren. De, der var inde i byen, kæmpede med forbløffende kraft og slynge (græsk) ild og sten mod vore folk. Da greven fik at vide, at frankerne allerede var inde i byen, sagde han til sine mænd: "Hvad venter I på – ser I ikke, at frankerne allerede er i byen?"

Den emir, som havde kommandoen i Davids-tårnet, overgav sig til greven og åbnede den port for ham, ved hvilken pilgrimmene plejede at betale afgift (Jaffaporten). Da vore pilgrimme var kommet ind i byen, forfulgte de og nedsablede saracenerne, lige til de kom til Salomons tempel, hvor de søgte tilflugt og kæmpede forbitret mod vore mænd hele dagen igennem, indtil templet flød af deres blod. Da hedningene omsider var blevet besejret, tog vore mænd et stort antal mænd og kvinder til fange i templet, og de dræbte nogle og lod andre leve efter deres forgodtbefindende. Oppe på taget af Salomons tempel var der samlet et stort antal hedninge af begge køn, hvem Tancred og Gaston de Béarn gav deres banere. Korsfarene løb snart gennem hele byen og

opsende bønner om, at Gud ville udvælge dem, han ønskede, til at herske over de andre og styre byen. Man gav også ordrer til, at alle de dræbte saracener skulle kastes ud af byen på grund af den ulidelige stank, for byen var næsten helt fuldt af deres lig. De endnu levende saracener blev sat til at slæbe de døde ud af byen, ud foran portene, og de stablede dem op i dynger, der var næsten lige så høje som husene. Ingen har nogensiden hørt om eller set et lignende blodbad blandt de hedenske folk. Der blev ophobet et ligbål, som var det milesten, og Gud alene kender antallet af disse."

Muslimske beretninger om korsfarernes indtagelse af Jerusalem

Jerusalem blev erobret af korsfarerne d. 15. juli 1099 og hører til en af de mest legendariske begivenheder under korstogstiden. Kampene og det efterfølgende blodbad er ofte blevet udlagt som et bevis på korstogenes særlige blodige karakter. Men erobringen af Jerusalem skiller sig ikke ud fra tidens normer. Både i det kristne Europa og i den muslimske verden kunne en belejret by, der ydede modstand, ikke regne med, at dens forsvarere og dens civile befolkning ville blive skånet ved indtagelsen. Korsfarernes fremfærd adskilte sig således ikke fra muslimske massakrer mod kristne byer i regionen, der f.eks. havde modsat sig arabernes eller tyrkernes erobring i årene op til kortogstiden. Der eksisterer ingen muslimske øjenvidneskildringer af korsfarernes erobring af Jerusalem i 1099. De ældste beretninger fra 1100-tallet er kortfattede og konstaterende. Beretningerne om Jerusalems indtagelse bliver mere detaljerede i slutningen af 1100-tallet og i 1200-tallet. Den fornyede kamp mod korsfarerne gjorde begivenhederne i Jerusalem i 1099 velegnede til propagandaformål. Ibn al-Athir (1160-1233) rejste med Saladins hær, og hans historieskrivning skal bl.a. ses i lyset af Det 3. Korstog og den muslimske kamp mod korsfarerstaterne

[År 492 / 1099] Så vendte de [frankerne] sig mod Jerusalem og erobrede [byen] fra ægypterne (1). Godfred (2) indtog den. De brændte jødernes kirke [Kanīsat al-Yuhūd](3).

[Ibn al-Qalanisi:]

Frankerne stormede byen og fik den i deres besiddelse. Et antal byfolk flygtede til helligdommen (4), og en stor mængde blev dræbt. Jøderne forsamlede sig i synagogen, og frankerne nedbrændte den over deres hoveder (5). Helligdommen blev overgivet til dem mod garantier om sikkerhed den. 22. i måneden Sha'ban [14. juli] i dette år, og de ødelagde helligdommen og Abrahams grav (6).

[Ibn al-Jawsi:]

Blandt begivenhederne dette år var frankernes indtagelse af Jerusalem fredag den 13. i måneden Sha'ban. De dræbte mere end 70.000 muslimer dér (7). De tog nogle og fyrre sølvlysestager fra Klippemoskéen, hver af en værdi på 3600 *dirham* (8). De tog en sølvlampe, der vejede 40 syriske *ratl* (9). De tog nogle og tyve guldlamper, utallige klædningsstykker og andre ting.

[Ibn al-Athir:]

Belejringen varede i nogle og fyrretyve dage, frankerne opførte to belejringstårne, af hvilke det ene var på Zionssiden (10), men det blev opbrændt af de rettroende, som dræbte hele dets besætning. Imidlertid, næppe havde de opnået denne fordel, før folk kom løbende om hjælp og meldte, at byen allerede var blevet stormet på den nordlige side.

Jerusalem blev indtaget fredag den 23. i måneden Sha'ban [15. juli]. Der anrettedes et stort blodbad, og frankerne fortsatte myrderierne en hel uge igennem. En skare rettroende havde søgt tilflugt i Davidstårnet [*Mihrab-Davud*] og forskansede sig dér. I tre dage forsvarede de sig, hvorpå frankerne tilbød dem sikkerhed for deres liv, hvis de ville overgive sig. Det gjorde de, og frankerne brød ikke kapitulationen, men lod dem om natten drage bort til Askalon, hvor de tog bolig.

I al-Aqsa-moskéen nedsablede frankerne over 70.000 mennesker (11), hvoriblandt en stor mængde af islams ledende og lærde mænd samt gudfrygtige og fromme asketer, som

havde forladt deres fædreland for at tilbringe deres liv på dette hellige sted (12). De plyndrede fra es-Sachra (13) nogle og fyrre sølvlamper, af hvilke hver vejede 3600 *dirham*, endvidere en sølvlysestage med en vægt af 40 syriske *rattl*, samt 150 mindre sølvlamper. Det samlede bytte, der blev gjort, var umådeligt.

Til Bagdad (14) ankom der flygtninge fra Syrien for at bede om hjælp i måneden Ramadan [august], anført af qadi'en Abu Saad el-Hervi [Abu Sa'd al-Harawi]. De blev ført ind i statsrådet og fremkom der med en beretning, der fyldte alles øjne med tårer og alles hjerter med sorg og harme. Om fredagen stod de frem i moskéen for at kalde de rettroende til hjælp, og deres tårer lokkede alle de andres frem ved den frygtelige skildring af, hvad Muhammeds folk havde måttet lide, hvorledes den hellige by var blevet stormet og alle mændene dræbte, mens kvinder og børn slæbtes i fangenskab og al deres ejendom gjordes til krigsbytte. Så overvældende var indtrykket af ulykken, at man helt glemte at overholde fasten. [...] [*Al-Athir beretter herefter, at kaliffen udsendte gesandter, men uden et større resultat*]

(1) *Ægypterne*: dvs. det fatimidiske dynasti i Ægypten. Et oprør i Palæstina mod de tyrkiske seldsjukker blev nedkæmpet med hård hånd i 1077-78 og byer som Jerusalem, Gaza og Ramla blev hærget. Men i 1098 tilbageerobrede fatimiderne Jerusalem.

(2) Godfred af Bouillon (1060-1100), hertug af Nedre Lothringen. Fra 1100 hersker over Jerusalem.

(3) Der må her menes den jødiske synagoge. De samtidige korsfarere, der var øjenvidner til indtagelsen, nævner ikke afbrænding af synagoger eller drab på jøder (tekst 176). Dog kan noget sådan være foregået, idet visse korsfarere – imod kirkens ordre – anså forfølgelse af jøder, bl.a. som hævn for drabet på Jesus, som en del af felttogets formål (se tekst 162). Kirken afviste dog dette på det kraftigste (se tekst 161).

(4) Der må her enten menes Al-Aqsa moskéen eller Klippemoskéen, der var opført på det gamle jødiske Tempelbjerg.

(5) Se note 3.

(6) *Abrahams grav*: det er usikkert, hvad der her hentydes til, da Abrahams grav traditionelt henlægges til byen Hebron.

(7) Ifølge C. Hillenbrand, professor i islamisk historie ved University of Edinburgh, er dette tal "tydeligvis overdrevet" (*The Crusades: Islamic Perspectives*, London (2000) s.66). De ældste muslimske krønikeskrivere nævner da heller ikke noget tal. Den frankiske præst, Fulcher af Chartres, der selv deltog i korstoget, men dog ikke i belejringen og indtagelsen af Jerusalem, beretter, at "næsten ti tusinde [blev] dræbt" i templet. Dette tal kan Fulcher have fået fra deltagere i erobringen, som han senere talte med. Se tekst 176 note 19.

(8) *Dirham*: muslimsk mønt eller sølvmønt.

(9) *Rattl*: ældre muslimsk vægtenhed

(10) Dvs. sydsiden

(11) Skønt Ibn al-Athir sandsynligvis har dette overdrevne tal (se note 7) fra Ibn al-Jawsi, holdt han sig ikke selv tilbage, når det gjaldt overdrivelser. Således berettede han, at korsfarerne dræbte 100.000 i Marra. En by med ca. 8000 indbyggere (se tekst 173).

(12) I 1400-tallet vokser tallet yderligere. Den ægyptiske historieskriver Ibn Taghribirdi beretter således, at korsfarerne dræbte 100.000 mennesker herunder gamle og syge. Se Hillenbrand s.66.

(13) Et kapel til ovennævnte moské

(14) *Baghdad*: residens for kaliffen

De to billeder af Lenin på talerstolen lige efter revolutionen. Som det ses, er Trotskij, på det øverste billede, fjernet på det nederste billede.

Lars Løkke Rasmussen i Afghanistan – To billeder

Lars Løkke Rasmussen i Afghanistan i august 1988

September 2010 Lars Løkke Rasmussen som statsminister på besøg hos de danske soldater i Afghanistan.

ELEVOPGAVE

1. Udfyld nedenstående 'kildekritiske basisboks' ud fra billederne: hvert billede for sig

Hvem meddeler hvad og hvordan til hvem i hvilken situation?				
Hvem	Hvad	Hvordan	Hvem (modtager)	Hvilken

2. Forklar hvorfor de originale billeder er primære kilder.

3. Forklar hvorfor billederne kan opfattes som levn – og hvilke objektive konklusioner, de kan give anledning til.

4. Hvilke berettende elementer indeholder disse billeder.

5. Vurder hvilke diskurser de to sæt forskellige billeder indeholder.

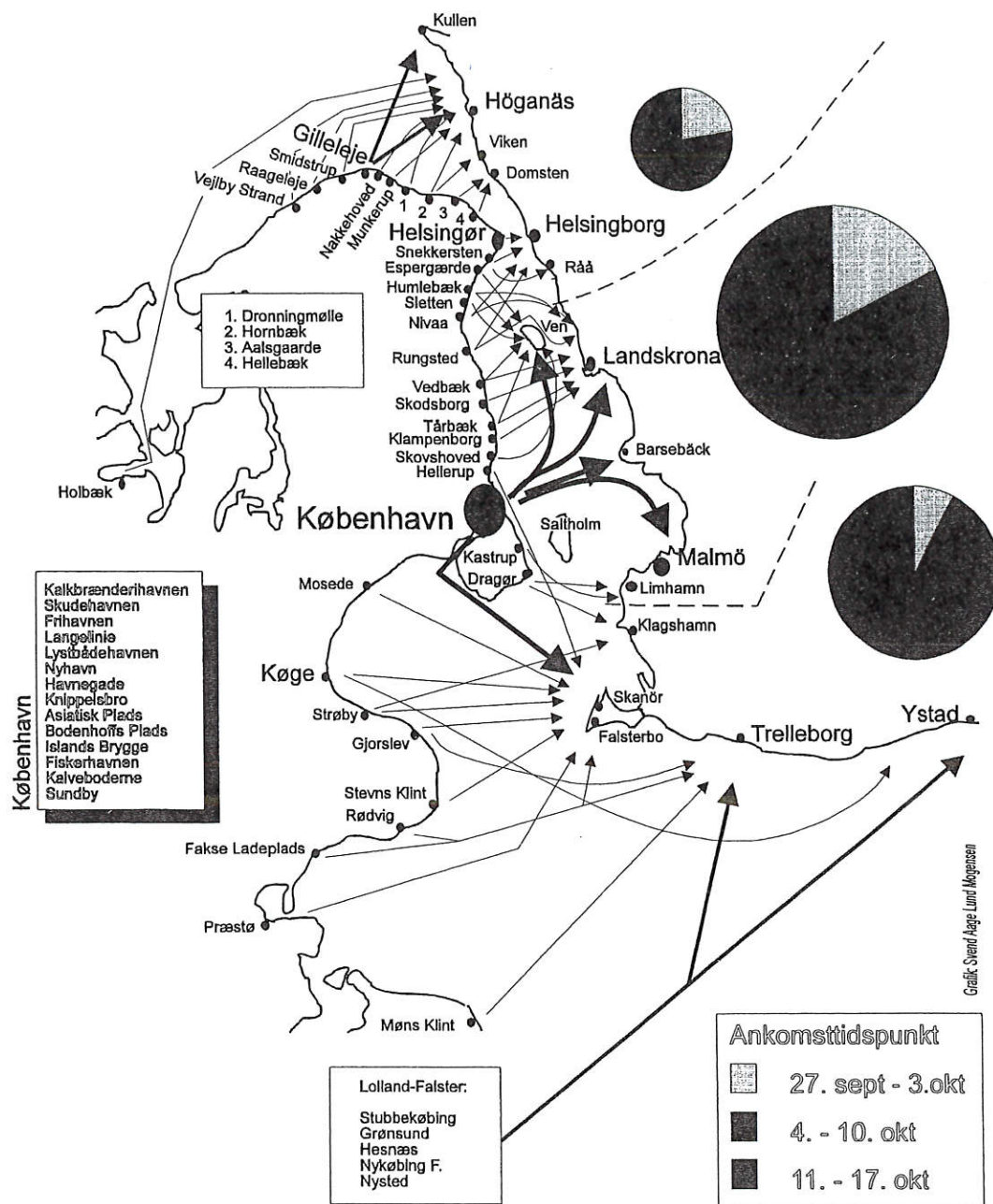
6. Find andre eksempler på, hvordan ikke skriftlige kilder fortæller historie, og find evt. eksempler på tilsvarende modsætninger. Forslag: (a) Man kunne fx se på, hvordan Winston Churchill blev fremstillet i henholdsvis engelsk og tysk-nazistisk presse. Eller (b) man kunne finde eksempler på, hvordan der både historisk og nutidigt er blevet og bliver manipuleret med billeder.

7. Hvordan har den tyske kunstner "John Heartfield" (alias Helmut Hertzfeld) fremstillet Adolf Hitler herunder. Oversæt begge tekster til dansk – og diskutér, hvad kunstneren mener, og hvad han vil med sin fremstilling!

"Millionen steht hinter mir"; "Kleiner man bittet um grosse Gaben".

Flugten til Sverige September/oktober 1943

Motiverne til at hjælpe

Det er sikkert, at mange danskere anså tyskernes overfald på jøderne som en klar forbrydelse, og en væsentlig del af baggrunden for hjælpeindsatsen skal forstås på den baggrund: som en ægte manifestation af dansk afsky over for antisemitismen i dens nazistiske version. Det bekræftes også af samtidige breve. Det gælder f.eks. en illegal rapport affattet på den danske side af Øresund i okt. 43:

Vi er så at sige alle her i Landet med til at hjælpe de stakkels Jøder i sikkerhed på den anden side af Sundet. Naturligvis! For vi er jo alle forargede over

Tyskernes brutalitet. Når man hører og ser de forskellige Tilfælde tager man sig til Hovedet og tror det hele er en ond Dröm... Er det da mærkeligt at alle staar sammen om at hjælpe dem, det er muligt at hjælpe? (kilde 41)

Det var selvsagt ikke alle danskere, som deltog aktivt i redningen. Men den havde efter alt at dømme bred opbakning i befolkningen som helhed og indignationen over tyskernes udskillelse af jøderne var beviseligt stærk mange steder. Der findes adskillige eksempler på den forfærdelse og protest, der kom til udtryk i oktoberdagens Danmark. Et stort antal institutioner meldte sig på banen og tog offentligt skarpt afstand fra overfaldet. Det gjaldt kongen, Kirken, universiteterne, Højesteret, departementscheferne, politikere, studenter og en lang række andre danske organisationer.

Men det er et godt spørgsmål, om redningen af jøderne udelukkende bør betragtes som en idealistisk indsats. Herom findes der imidlertid mange samtidige beretninger fra dem, der blev reddet, som vitterligt efterlader én med et sådant indtryk. Lad os nøjes med to repræsentative eksempler. Fra den svenske side af Øresund beretter en reddet jødisk flygtning i oktober 43:

Med en enestående hjælpsomhed har hele den danske befolkning stillet sig på jødernes side, huset dem, hjulpet dem på enhver tænkelig måde. Hvad der er foregået ville man tro var overdrevet, hvis man så det på film. (se den udvidede kildesamling)

En anden flygtning beretter:

De gør Dem ikke begreb om den stemning, der er hjemme. Et raseri har grebet hele folket. Alle er ude og hjælpe... Vi synes, vi er havnet i et taknemmelighedsforhold, der aldrig vil kunne gengældes. (se den udvidede kildesamling)

Men når dette er sagt, bør man også fremhæve, at der var tale om endog meget betydelige pengebeløb i forbindelse med redningsaktionen, og langt fra alle flygtninge mente, at de store beløb var rimelige. En opfattelse, der blev delt af folk i modstandsbevægelsens rækker. Lad os nøjes med ét eksempel: Fra den danske side af Øresundskysten rapporterer en centralt placeret flugtorganisator i slutningen af oktober 1943:

Desværre har de danske skippere og flere andre benyttet sig af lejligheden til at skrabe penge til sig på en utiltalende måde. I begyndelsen betød disse optrækkerier ikke så meget, da der var penge nok, men nu i den sidste ende må vi have guldfeberen bekæmpet. Og det kan vi nok også. Der er nemlig så mange, der efterhånden har stillet både til rådighed, at priserne må falde. Der er velhavende folk, der i begyndelsen har betalt mange tusind

kr. pr. pers. for overfart. Nu er den mest alm. pris 500 kr. for dem der kan betale og de, der ingen penge har, kommer naturligvis også med – det har de hele tiden gjort, men sagen er jo den, at de rige skulle have afleveret deres penge ikke til skipperne direkte, men til de folk, der underhandlede med skipperne om priserne pr. båd. Mange er også blevet narret for penge og bagefter ladet i stikken af folk, der har foregivet at ville hjælpe dem. Ja, det er sørgeligt at måtte erkende sådan noget. (kilde 41)

Foreløbige studier af det samtidige materiale efterlader én med opfattelsen af, at dette uddrag af rapporten på sin vis giver os et mere dystert billede af begivenhederne, end rimeligt er. Men at afskibningerne ikke var uden problemer for ganske mange flygtninge understøttes af en grundig gennemgang af de svenske politirapporter, der blev optaget i forbindelse med flygtningenes landgang på den svenske side af Sundet. Her fremgår det, at overfart til Sverige i flugtens første dage som oftest var forbeholdt de mest velstående flygtninge. Dem, der ikke havde de nødvendige midler, måtte ofte gemme sig, som de bedst kunne og vente på, at der blev plads til dem.

Det var i hovedsagen bådførerne (fiskere o.a.), der modtog betaling. Betaling blev i mindre målestok givet til en del danske kystbetjente og chauffører og andre, der påtog sig at transportere flygtninge til lands. Man kan anlægge den opfattelse, at beløbene for overfart var at opfatte som en art forsikring for den materielle risiko, man løb ved at sejle flygtninge over Sundet i de mørke nattetimer. Eller som sikring af sin familie, hvis man havnede i de tyske garn. På dette tidspunkt var der mange miner i Øresund, og nogle fiskere mente også, at man kunne få båden konfiskeret af de svenske myndigheder. Dertil kom selvfølgelig brændstof og tabt arbejdsfortjeneste. Alt sammen forhold, der har noget på sig. Men det kan ikke afvises, at et motiv om en hurtig, let og stor fortjeneste også har spillet en rolle i en lang række tilfælde, selvom de pågældende også var motiveret af humanitære grunde. Det ene udelukker som bekendt ikke nødvendigvis det andet.

Mere rendyrkede humanitære motiver ser dog ud til at have været enerådende for det store flertal af hjælpere, som viderebragte advarslen, gav husly eller anden assistance til lands uden beregning, men også en række fiskere og andre, der ikke tog sig betalt. Men det fremherskende princip var, at jøderne skulle betale for en Sverigesrejse. Hvorvidt overfartspriserne var dikteret af forholdet mellem udbud og efterspørgsel, lader sig ikke endegyldigt afklare. Men f. eks. i Gilleleje måtte langt de fleste betale beløb, der svarede til halve årslønninger, mens behovet for overfart var på sit højeste. Netop de store beløb var afgørende for, at så mange fiskere og andre vovede at sejle jøder til Sverige. Men hvilken risiko var der egentlig forbundet med at yde hjælp til jøder?

ELEVOPGAVE

1. Udfyld nedenstående 'kildekritiske basisboks' ud fra kildecitaterne i uddraget

Hvem meddeler hvad og hvordan til hvem i hvilken situation?				
Hvem	Hvad	Hvordan	Hvem (modtager)	Hvilken

2. Forklar hvorfor citaterne er primære kilder
3. Forklar, hvordan man påviser repræsentativitet
4. Forklar hvordan kilderne er tendentiøse
5. Forklar, hvordan man kan opstille og begrunde to forskellige diskurser på baggrund af de fire citater
6. Diskutér evt. idealisme versus realisme
7. Undersøg hvordan Danmark er blevet opfattet i historien om Holocaust:
<https://www.folkedrab.dk/artikler/danmark-og-holocaust>
8. **Bonuspørgsmål:** Se evt. mindesmærker og diskutér mindesmærker og erindringskultur fx

Find herunder ud af, hvor denne mindesten står, hvem der har opstillet den og hvornår?

ELEVOPGAVE

Rekonstruér hvad der skete på Krudttønden, København, 14. februar 2015.

Arbejdsmetode: (a) Opspor og find originale kilder, førstehåndsberetninger/øjenvidneskildringer og andre primære kilder (b) med henblik på en redegørelse for hændelsesforløbet på Krudttønden, København, 14. februar 2015, i form af en dækkende og grundig tidslinje (I må gerne være kreative og indsætte billeder, tegninger og lign. på tidslinjen). (c) Sæt dine fundne kilder ind på tidslinjen *med udvalgte citater*, ud fra hvornår kilderne er forfattet, optaget, sendt, bragt på nettet osv. Inddrag dine kildekritiske metoder og skriv væsentlige begreber på tidslinjen i forbindelse med kilden.

Produktkrav (evt.): Upload jeres tidslinje med kildecitater til et fælles drev eller direkte til læreren.

Brug for hjælp?

Måske kan følgende link være en hjælp til at komme i gang:

- http://politiken.dk/indland/fokus_danmark/fokus_terror/art5565491/%C3%98jenvidne-fra-Krudtt%C3%B8nden-Jeg-troede-at-jeg-skulle-d%C3%B8
- Kan du bruge den kildekritiske basisboks i arbejdet med kilder?
- Overvej om de primære kilder er gode eller dårlige/mangelfulde/præget af manglende overblik.
- Måske kunne en TV-avis el.lign. fra februar 2015 fungere som kilde?